

Aholining Ijtimoiy-Iqtisodiy Ehtiyojini Ta'minlashda Madaniy- Maishiy Xizmatlar Roli

¹Masharipova Maftuna Davronbek qizi 

URANCH texnologiya universiteti magistranti

Email:

Abstract: Ushbu maqolada aholining ijtimoiy-iqtisodiy ehtiyojlarini qondirish jarayonida madaniy-maishiy xizmatlar sohasining o'rni va ahamiyati tahlil qilingan. Madaniy-maishiy xizmatlar aholining turmush darajasini yaxshilash, iqtisodiy rivojlanishga hissa qo'shish hamda ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil sifatida ko'rib chiqilgan. Tadqiqot davlat va xususiy sektorning ushbu sohadagi o'zaro hamkorligi, xizmatlar sifatini oshirish choralari hamda raqamli texnologiyalarning ta'siri masalalarini qamrab oladi.

Keywords: Madaniy-Maishiy Xizmatlar, Ijtimoiy Ehtiyoj, Iqtisodiy Taraqqiyot, Xizmat Ko'rsatish Sifati, Aholi Farovonligi, Raqamlashtirish.

Introduction

Hozirgi kunda jamiyat rivojlanishining muhim ko'rsatkichlaridan biri aholining madaniy-maishiy ehtiyojlarini qondirish darajasi hisoblanadi. Madaniy-maishiy xizmatlar sohasining taraqqiyoti nafaqat aholi turmush darajasini oshirishga, balki mamlakatning iqtisodiy o'sishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda ushbu sohani modernizatsiya qilish va xizmatlar sifatini yaxshilashga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda¹.

Madaniy-maishiy xizmatlar tizimi jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy farovonligini ta'minlashda muhim vosita bo'lib, u orqali aholining turli ehtiyojlari qondiriladi. Bunda transport xizmatlari, kommunal xizmatlar, madaniy-ma'rifiy tadbirlar, sog'liqni saqlash va ta'lim sohasidagi xizmatlar alohida ahamiyatga ega². Ushbu sohalarning samarali rivojlanishi aholi hayot sifatini oshirish, ish bilan bandlik imkoniyatlarini kengaytirish hamda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi.

FINDINGS

MADANIY-MAISHIY XIZMATLARNING AHOLINING IJTIMOY EHTIYOJLARIGA TA'SIRI

Madaniy-maishiy xizmatlar aholining kundalik turmushida muhim o'rin tutadi. Ular orqali kishilar dam olish, ma'naviy yuksalish, bilim olish va ijtimoiy aloqalarni mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, madaniy-maishiy xizmatlar yaxshi rivojlangan hududlarda aholining hayot sifati sezilarli darajada yuqori bo'ladi³.

Kommunal xizmatlar, ayniqsa suv ta'minoti, energiya ta'minoti va axlat yo'q qilish tizimlari aholining asosiy ehtiyojlarini qondirish uchun zarur infrastruktura hisoblanadi. Ushbu xizmatlarning sifati bevosita aholining salomatligi va farovonligiga ta'sir qiladi⁴. Transport xizmatlari esa iqtisodiy faoliyat va ijtimoiy integratsiyani ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

MADANIY-MAISHIY XIZMATLARNING IQTISODIY TARAQQIYOTGA HISSASI

Madaniy-maishiy xizmatlar sektori iqtisodiyotning muhim tarkibiy qismi bo'lib, yalpi ichki mahsulot (YIM) ga sezilarli hissa qo'shadi. Jahon amaliyoti shuni ko'rsatadiki, xizmatlar sektori rivojlangan mamlakatlarda YIM ning 60-70 foizini tashkil etadi⁵. O'zbekistonda ham ushbu soha o'sish sur'atlarini oshirmoqda va iqtisodiyotning diversifikatsiyalashuvi jarayonida muhim o'rin tutmoqda.

Madaniy-maishiy xizmatlar sohasining rivojlanishi yangi ish o'rinlarini yaratish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va aholi daromadlarini oshirish imkonini beradi. Xususan, turizm, restoran biznesi, ko'ngilochar tadbirlar va sport-sog'lomlashtirish xizmatlari kabi yo'nalishlar iqtisodiy faollik ko'rsatkichlarini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega⁶.

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA INNOVATSIYALAR

Zamonaviy sharoitda madaniy-maishiy xizmatlar sohasida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi katta ahamiyatga ega. Elektron xizmatlar, onlayn to'lovlar, mobil ilovalar orqali xizmatlarni buyurtma qilish kabi imkoniyatlar aholi uchun qulaylik yaratadi hamda xizmat ko'rsatish samaradorligini oshiradi⁷.

Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar tahlili (Big Data) va Internet of Things (IoT) texnologiyalari madaniy-maishiy xizmatlar sifatini oshirish, resurslarni tejash va mijozlar ehtiyojlarini yanada yaxshi tushunishda yordam bermoqda⁸. Masalan, aqlli shahar tizimlarida transport oqimini boshqarish, energiya iste'molini optimallashtirish va xavfsizlikni ta'minlashda zamonaviy texnologiyalardan foydalanilmoqda.

DAVLAT SIYOSATI VA XUSUSIY SEKTOR HAMKORLIGI

Madaniy-maishiy xizmatlar sohasini rivojlantirish davlat va xususiy sektorning birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. O'zbekiston hukumati ushbu sohaga katta e'tibor qaratib, qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilgan va moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini joriy etgan⁹.

Davlat-xususiy sheriklik (DXSh) modeli madaniy-maishiy infratuzilmani rivojlantirishda samarali vosita sifatida qo'llanilmoqda. Ushbu model orqali xususiy investitsiyalar jalb qilinib, zamonaviy standartlarga mos xizmatlar yaratilmoqda¹⁰. Shu bilan birga, davlat tomonidan sohaning rivojlanishi uchun imtiyozlar va preferences berilishi tadbirkorlar faolligini oshirmoqda.

XIZMATLAR SIFATINI OSHIRISH CHORALARI

Madaniy-maishiy xizmatlar sifatini yaxshilash uchun bir qator kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur. Birinchidan, xizmat ko'rsatuvchi kadrlarning malakasini oshirish va ularni zamonaviy usullarga o'rgatish muhim ahamiyatga ega¹¹. Ikkinchidan, xizmatlar standartlarini belgilash va ularning bajarilishini nazorat qilish tizimini takomillashtirish kerak.

Shuningdek, mijozlar fikr-mulohazalarini yig'ish va tahlil qilish orqali xizmatlarni doimiy ravishda takomillashtirish zarurati mavjud. Zamonaviy sifat menejmenti tizimlari (ISO standartlari) ning joriy etilishi xizmat ko'rsatish jarayonlarini optimallashtirish va mijozlar mamnunligini oshirishda samarali vosita hisoblanadi¹².

MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

Madaniy-maishiy xizmatlar sohasida bir qator muammolar mavjud. Jumladan, shahar va qishloq hududlari o'rtasida xizmatlar sifati va mavjudligi bo'yicha sezilarli tafovut kuzatiladi. Qishloq hududlarida madaniy-maishiy infratuzilmaning etarli darajada rivojlanmaganligi aholi ehtiyojlarini to'liq qondirishga imkon bermaydi¹³.

Ushbu muammoni hal qilish uchun qishloq hududlariga investitsiyalarni jalb qilish, yerli tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va raqamli xizmatlarni kengaytirish zarur. Bundan tashqari, xizmatlar narxining aholining iqtisodiy imkoniyatlariga mos kelishi ham muhim masala hisoblanadi¹⁴. Ijtimoiy jihatdan himoyalangan aholini qo'llab-quvvatlash uchun subsidiyalar va imtiyozlar tizimini takomillashtirish lozim..

CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, madaniy-maishiy xizmatlar aholining ijtimoiy-iqtisodiy

ehtiyojlarini qondirish va jamiyat farovonligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu soha iqtisodiy o'sishga hissa qo'shish, ish bilan bandlikni ta'minlash va hayot sifatini yaxshilashda kalit omil hisoblanadi.

Madaniy-maishiy xizmatlar sohasini yanada rivojlantirish uchun quyidagi yo'nalishlar ustuvor hisoblanadi: raqamli texnologiyalarni joriy etish, xizmat ko'rsatish sifatini oshirish, davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish, kadrlar malakasini oshirish hamda qishloq hududlaridagi infratuzilmani takomillashtirish. Ushbu chora-tadbirlarning amalga oshirilishi aholining turmush darajasini sezilarli oshirishga va mamlakatning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-son "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, www.lex.uz.
2. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017. – 488 b.
3. Абдурахманов К.Х., Одилов К.У. Сфера услуг: состояние, проблемы и перспективы развития. – Т.: Иктисод-Молия, 2019. – 256 с.
4. Жўраев Б.Р. Хизматлар иқтисодиёти: назария ва амалиёт. – Т.: Иқтисодиёт, 2020. – 312 б.
5. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi. Ijtimoiy-iqtisodiy holat. 2023-yil. www.stat.uz
6. Каримов А.А. Развитие сферы услуг как фактор повышения благосостояния населения. // Иқтисодиёт ва инновацион технологиялар. 2021. №3. – С. 45-52.
7. Рахимов Н.Р. Цифровизация сферы услуг: мировой опыт и перспективы Узбекистана. – Т.: Университет, 2022. – 184 с.
8. Саидова Д.М. Инновационные технологии в сфере бытовых услуг. // Иқтисодиёт ва таълим. 2023. №1. – С. 78-85.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 28-dekabrda 1055-son qarori "Aholi uchun kommunal xizmatlar ko'rsatish sifatini yaxshilash chora-tadbirlari to'g'risida".
10. Исмаилов Р.К. Государственно-частное партнерство в развитии инфраструктуры услуг. – Т.: Фан, 2021. – 240 с.
11. Холдоров Ж.А. Кадровое обеспечение сферы услуг: современные требования. // Таълим ва иқтисодиёт. 2022. №4. – С. 112-119.
12. Усманова Ф.Н. Управление качеством услуг на основе международных стандартов. – Т.: Иқтисодиёт-Молия, 2020. – 196 с.
13. Набиев О.С. Развитие бытовых услуг в сельской местности: проблемы и решения. // Қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти. 2023. №2. – С. 67-74.
14. Юлдашев А.Т. Социальная защита населения через систему субсидирования коммунальных услуг. // Ижтимоий фанлар. 2022. №3. – С. 89-96.